

ΧΡΗΣΤΟΥ Α. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ

ΜΕΡΟΣ Δ'

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΣ

η) ΑΣΤΗΡΙΚΤΗ Η ΕΤΥΜΟΛΟΓΗΣΙΣ ΤΟΥ "ΡΩΜΗΟΣ"
ΑΠΟ ΤΟ "ΡΩΜΑΛΕΟΣ"
Προέλευσις καὶ ἔννοια τοῦ "γραφικύλος".

Ἄρθρον 19^{ης} Ὀκτωβρίου 2010

ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ

www.sartzetakis.gr

© Χρήστος Α. Σαρτζετάκης, Αγίας Σοφίας 6, 152 36 Ν. Πεντέλη

ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΟΣ ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ
ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΩΣ ΚΑΙ ΜΟΝΟΝ ΔΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΝ - ΑΤΟΜΙΚΗΝ ΧΡΗΣΙΝ
ΚΑΘΕ ΑΛΛΗ ΜΟΝΟΝ ΜΕΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗΝ ΓΡΑΠΤΗΝ ΑΔΕΙΑΝ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Τὸ κείμενον, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ, ἐδημοσιεύθη
τὴν Κυριακὴν 24^η Ὀκτωβρίου 2010
εἰς τὴν ἐβδομαδιαίαν ἐφημερίδα «ΤΟ ΠΑΡΟΝ».

ΧΡΗΣΤΟΥ Α. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ

*****

ΑΣΤΗΡΙΚΤΗ Η ΕΤΥΜΟΛΟΓΗΣΙΣ ΤΟΥ "ΡΩΜΗΟΣ" ΑΠΟ ΤΟ "ΡΩΜΑΛΕΟΣ"

Προέλευσις καὶ ἔννοια τοῦ "γραικύλος".

1.- Εἰς τὴν ἔφημερίδα "ΤΟ ΠΑΡΟΝ" τῆς 17.10.2010, σελ. 27, ἔδημοσιεύθη συμπαθῆς ἐπιστολὴ τοῦ κ. *Δημητρίου Σιώζου*, ὁ ὁποῖος ἀπὸ ἔκδηλη ἑλληνολατρεία διατυπώνει αὐθαίρετη ἐτυμολόγησι τῆς λέξεως «ρωμηός», ὡς προερχομένης δῆθεν ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ λέξι «ρωμαλέος». Καὶ προσθέτει, ὅτι οἱ Ρωμαῖοι ὠνόμαζαν τοὺς μὲν σοβαροὺς Ἕλληνες «Γραικοὺς», τοὺς δὲ ἐκφυλισμένους Ἕλληνες «γραικύλους, αὐτοὺς δηλαδὴ ποὺ ἦταν κόλακες, ἀναξιοπρεπεῖς, ταπεινοί, γελοῖοι καὶ τιποτένιοι»! Ὅλα τὰ εὐφάνταστα αὐτὰ γλωσσικὰ κατασκευάσματα εἶναι παντελῶς ἀστήρικτα.

2.- Κατ'ἀρχὴν τὸ «ρωμαῖος» (ὑπὸ ἀπλουστευθεῖσαν, λαϊκὴν, διατύπωσιν «ρωμηός») σημαίνει τὸ ἀνήκον στὴν *Ρώμη* καὶ τὸ δημιουργηθὲν ὑπ'αὐτῆς βαθμηδὸν ρωμαϊκὸν κράτος, ὡς ἐπίσης τοὺς ὑπηκόους του, καὶ ξένους ἀκόμη στοὺς ὁποίους ὅμως εἶχεν ἀποδοθῆ ἡ ρωμαϊκὴ ἰθαγένεια. Τὸ τελευταῖον αὐτὸ καὶ συνέβη μὲ τὸ διάταγμα τοῦ *Καρακάλλα* τὸ 212 μ.Χ. γιὰ ὅλους τοὺς ὑπὸ ρωμαϊκὴν δουλείαν λαοὺς τῆς ἀνατολῆς, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τοὺς συντριπτικῶς πλειονοψηφοῦντες τότε ἐκεῖ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι καὶ ἔκτοτε ἀπεκλήθησαν «ρωμαῖοι (ρωμηοί)», ὅπως ἀναλυτικῶς ἐξέθεσα στὰ δύο ἄρθρα μου, τὰ δημοσιευθέντα στὸ ΠΑΡΟΝ «Ἑλληνικὴ αὐτογνωσία καὶ ἐθνικὴ ἀνόρθωσις» (12.9.2010) καὶ «*Ἀνασκευὴ διανοητικῶν ἀστοχημάτων*» (10 καὶ 17.10.2010). Ἐπομένως τὸ ἐπίθετον «ρωμαῖος (ρωμηός)», μὲ ἀρχικὴ προέλευσιν ἀπὸ τὸ οὐσιαστικὸν «*Ρώμη*», θὰ ἦτο δυνατόν, νὰ σημαίνη *ρωμαλέος* καὶ νὰ ἔχη ἔτσι ἑλληνικὴ καταγωγὴ, ὅπως ὑποστηρίζη ὁ ἀνωτέρω ἐπιστολογράφος, μόνον ἐὰν καὶ τὸ οὐσιαστικὸν «*Ρώμη*» ἦτο ἑλληνικῆς προελεύσεως. Τέτοια ὅμως ἐκδοχὴ δὲν ὑπεστηρίχθη ποτέ, ἀπὸ κανένα. Εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν ἡ *Ρώμη* λέγεται *Roma*, ὀνομασία ἀποδιδομένη κατὰ τὴν λατινικὴ μυθολογία ὡς προερχομένη ἀπὸ συγκεκριμένη γυναῖκα, χωρὶς ποτὲ ἢ λέξις αὐτὴ νὰ ἀποκτήσῃ στὸ λεξιλόγιον τῆς λατινικῆς γλώσσης καὶ τὴν σημασίαν τῆς ἑλληνικῆς λέξεως «*ρώμη*». Κατ' ἀκολουθίαν καὶ τὸ ἐπίθετον «ρωμαῖος (ρωμηός)» καμμιά σχέσι δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔχη μὲ τίς ἑλληνικὰς λέξεις

«ρώμη» (ουσιαστικόν) καὶ «ρωμαλέος» (ἐπίθετον), τὰ δὲ ἀντιθέτως ὑποστηριζόμενα ἀποτελοῦν εὐφάνταστα κατασκευάσματα. Ἄλλωστε, ἐὰν “ρωμαῖος” σημαίνει “ρωμαλέος” καὶ ὄχι “ρωμαῖος ὑπήκοος”, ὅπως ἀναγράφεται στὸν τίτλον τῆς ἀνωτέρω ἐπιστολῆς, εὐλόγως ἐρωτᾶται, πῶς συνέβη καὶ μόνον μετὰ τὴν ἀπόδοσιν ἀπὸ τὸν ρωμαῖο αὐτοκράτορα Καρακάλλα τὸ 212 μ.Χρ. τῆς ιδιότητος τοῦ ρωμαίου πολίτου νὰ ἀποκτήσουν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ λαοὶ τῆς ἀνατολῆς, τὴν ἀρετὴν αὐτὴν τοῦ ρωμαλέου ; Μήπως τὴν ἀπέκτησαν μόνον μετὰ τὴν ὑποταγὴν τοὺς στοὺς Ρωμαίους, ἐνῶ δὲν τὴν εἶχαν προηγουμένως ; “Ρωμαλέοι” λοιπὸν ὅλοι, Ἕλληνες καὶ λοιποὶ κάτοικοι τῆς ἀνατολῆς ἀδιακρίτως (!), ἀλλὰ μόνον ... μετὰ τὴν ὑποταγὴν τοὺς στοὺς Ρωμαίους ! ...

3.- Ὡς πρὸς τὴν περαιτέρω ἐπιχειρουμένην ἀπὸ τὸν ἴδιον ἐπιστολογράφον διαστολή, ὅτι δῆθεν οἱ Ρωμαῖοι ἐχρησιμοποιοῦσαν γιὰ τοὺς Ἕλληνες τὶς ὀνομασίες «γραικός» (γιὰ τοὺς σοβαροὺς) καὶ «γραικύλος» (γιὰ τοὺς ἐκφυλισμένους Ἕλληνες), εὐλόγως ἀνακύπτει τὸ ἐρώτημα : πῶς συνέβη οἱ Ρωμαῖοι μετὰ τὸν ὅλων τῶν ἄλλων λαῶν μόνον γιὰ τοὺς Ἕλληνας νὰ προβαίνουν σὲ τέτοιον, ὀνομαστικὸν μάλιστα, διαχωρισμό ; Ἀλλὰ αὐτὰ δὲν εἶναι σοβαρὰ πράγματα. Αὐτοκαταρρέουν μὲ τὴν κοινὴν λογικὴν. Καὶ προδίδουν ἱστορικὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἄγνοια.

Πράγματι, ὅλοι οἱ Ἕλληνες χωρὶς καμμίαν ἀπολύτως διάκρισιν ἢ ἐξαίρεσιν ὠνομάζοντο ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους μὲ τὸ ἀρχικὸν τοὺς ὄνομα «Γραικοί». Οἱ Ἕλληνες ὅμως πολιτιστικῶς καταφανῶς ἀνώτεροι, καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ὑποδούλωσίν τοὺς τὸ 146 π.Χ. στοὺς Ρωμαίους εἶχαν διαποτίσει, κυριολεκτικῶς κατακυριεύσει, μὲ τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν γλῶσσαν τοὺς καὶ αὐτὴν τὴν ρωμαϊκὴν πρωτεύουσα, τὴν Ρώμην. Ὅλες οἱ ἐπιφανεῖς οἰκογένειες προσελάμβαναν ἑλληνοδιδασκάλους, ἐξεμάνθαναν τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἐντρυφοῦσαν στὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν καὶ λογοτεχνίαν, ἀπεμιμοῦντο τὰ ἑλληνικὰ ἥθη καὶ τρόπον ζωῆς. Αὐτὰ ζωηρῶς καταγράφονται ἀπὸ ὅλους τοὺς ἱστορικοὺς. Βλέπε ἰδίως τὸ μνημειῶδες δίτομον ἔργον τοῦ διασήμου **Θεοδώρου Μόμμσεν** (βραβεῖο Νόμπελ 1902), *Ρωμαϊκὴ Ἱστορία* [Γαλλικὴ μετάφρασις 1863 *Charles Alexandre*, παρουσιάσις σὲ ἐπανεκδόσιν ἐπιμελείαν τοῦ Καθηγητοῦ *Claude Nicolet* ὑπὸ τὸν τίτλον *Histoire Romaine*, ἐκδόσεις *Robert Laffont*, Παρίσι 1985, τόμος Α', σελ. 104 ἐπ. κλπ.]. Ἀλλὰ μετὰ τὸν ὅλων λαῶν, οἱ ὅποιοι σημειωτέον ἐθνολογικῶς θεωροῦνται ἀδελφοί, ὑπῆρχαν βασικὲς διαφορές. Ὁ Μόμμσεν διεισδυτικώτατα τὶς περιγράφει : οἱ Ἕλληνες τείνουν στὸ νὰ θυσιάζουν τὸ γενικὸν συμφέρον στὸ ἄτομον, τὸ ἔθνος στὴν κοινότητα, τὴν κοινότητα στὸν πολίτην, τὸ ἰδεῶδες τῶν βρῖσκειται στὴν ζωὴν, εἶναι ἢ λατρεία τοῦ ὠραίου καὶ τῆς εὐημερίας. Ἀντιθέτως, οἱ **Ρωμαῖοι** ἀνατρέφουν τὰ παιδιά τοὺς μὲ τὸν φόβον

του πατέρα, τον πολίτη με τον φόβο του αρχηγού του κράτους των και αυτοί όλοι ζούν με τον φόβο των θεών (βλέπε, στο άνωτέρω βιβλίο του Μόμμσεν, σελ. 31 έπ. την παράγραφο με τίτλο «Ρωμαίοι και Έλληνες. Οί αντίθετοι χαρακτήρες των»).

Ήτο λοιπόν επόμενον ή άνωτέρω βαθεία διείσδυσις του έλληνικού πολιτισμού στην ρωμαϊκή κοινωνία να έξεγειρή τους συντηρητικούς Ρωμαίους. Με την παρώθησι του Κάτωνος και των όμοφρόνων του ή ρωμαϊκή Σύγκλητος έψήφισε τó 161 π.Χ. νόμον με τον όποιον άπηγορεύθη ή έγκατάστασις ρητόρων και φιλοσόφων στην Ρώμη, δηλαδή Έλλήνων λογίων. Τó έλληνικόν όμως πολιτιστικόν ρεϋμα ήτο άκατανίκητον. Καί μετά την κατάκτησιν της Ελλάδος από τους Ρωμαίους (146 π.Χ.) ό περιώνυμος λατίνος ποιητής **Όράτιος** (65 - 8 π.Χ.) άνωμολογούσε «*Graecia capta ferum victorem cepit et artes intulit agresti Latio*», δηλαδή, ότι «*Η Ελλάς ήττηθείσα κατέκτησε τον νικητή και εισήγαγε τις τέχνες (την παιδεία) στο άγροϊκον Λάτιο*». Ό δέ έπιφανέστερος των Λατίνων ποιητών **Βιργίλιος** (70 - 19 π.Χ.) προσπαθοϋσε να παρηγορήση τους Ρωμαίους για την πνευματικήν ύπεροχή των Έλλήνων, προβάλλων τις δικές τους κατακτήσεις με τον άφορισμό : «*άφησε άλλους λαούς να ζωντανεύουν μάρμαρα και όρείχαλκο και να σημειώνουν την πορεία των άστρων. Διότι έσύ, Ρωμαϊε, πρέπει να κυβερνάς τους λαούς*». Στο πλαίσιο τέτοιας αντιπαραθέσεως άρχισεν από τους συντηρητικούς Ρωμαίους και ό στιγματισμός όσων όμοεθνών των άπεμακρύνοντο από την ρωμαϊκή παράδοσι και άπεμιμούντο έλληνικά πρότυπα ζωής. Ακόμη και ό **Κικέρων** (106 - 43 π.Χ.), ένας από τους σημαντικώτερους πολιτικούς άνδρες της Ρώμης, δεινός ρήτωρ και έπιφανής συγγραφεύς, ακριβώς λόγω των πνευματικών του ένασχολήσεων με τάσεις προκλητικώς φιλελληνικές, έχλευάζετο από τους άξέστους Ρωμαίους ως «*γραιοκός και σχολαστικός*» με την ύποτιμητικήν έννοια, ότι ένασχολεϊται με άνάξια πράγματα (βλέπε για τά άνωτέρω και άλλα στοιχειά τó βιβλίο του Καθηγητού Παναγιώτη ΧΡΗΣΤΟΥ, «*Οί περιπέτειες των έθνικών όνομάτων των Έλλήνων*», 4^η έκδοσις, έκδοτικός οίκος Κυρομάνος, Θεσσαλονίκη, 1993, σελ. 65 έπ.).

Έτσι άνεφάνη και ό χαρακτηρισμός *graeculi* - *γραιοκύλοι*. Δηλαδή, οί συντηρητικοί Ρωμαίοι έχλευάζαν όσους άπεμακρύνοντο της πατρίας παραδόσεως με συντεθεν ύποκοριστικό της ξένης έθνικης όνομασίας «*γραιοκοί*», τó όποιο και έχρησιμοποιοϋσαν με την καταφρονητική σημασία του *υπερόπτου*, του *άλαζονος* που άκολουθει ξένα πρότυπα, ιδιότητες που πράγματι ειχαν αυτοί, συναισθανόμενοι λόγω της άνωτέρας (έλληνικής) παιδείας των την ύπεροχή τους έναντι των λοιπών όμοφύλων τους. Άς παρατηρήσουμε, ότι τέτοια αντίδρασι συναντοϋμε διαχρονικώς, παντού. Καί σήμερα τους Έλληνες, που συμπεριφέρονται

καὶ διαβιῶν κατὰ ἀμερικανικὰ πρότυπα ζωῆς, τοὺς ὀνομάζουμε καὶ τώρα καταφρονητικῶς «ἀμερικανάκια», δηλαδή χρησιμοποιοῦμε τὸ ὑποκοριστικὸν τῆς ξένης ἐθνικῆς ὀνομασίας «ἀμερικανοί», γιὰ νὰ χαρακτηρίσουμε χλευαστικῶς τοὺς Ἕλληνες, ποὺ ἐμφανίζουν ἀμερικανικὸ τρόπο ζωῆς. Καὶ κατ' ἐπέκτασιν, χρησιμοποιοῦμεν καὶ ἀφηρημένως τὸν χαρακτηρισμὸν «*γραικύλοι*» γιὰ ὅσους Ἕλληνες γίνονται ἐπιλήσμονες τοῦ ἐθνικοῦ των καθήκοντος καὶ ἀδιαφοροῦν γιὰ τὰ συμφέροντα τῆς ἐθνικῆς μας κοινότητος, ὑπηρετοῦντες, ἀδιαφόρως ἂν ἐν συνειδήσει ἢ ἀνεπιγνώτως, ἀφελῶς ἢ μισθοφορικῶς, ξένα συμφέροντα.

Αὐτὴ λοιπὸν ἦτο ἡ ἔννοια τῆς λατινικῆς λέξεως *graeculus* – *γραικύλος* πρὸς καταφρονητικὸν χαρακτηρισμὸν μόνον *Ρωμαίων* (ὁ χι Ἑλλήνων), οἱ ὅποιοι ἀπεμακρύνοντο τῆς πατρίου παραδόσεως· ὅπως καὶ ἀντιστοίχως εἶναι σήμερα ἡ ἔννοια τῆς ἑλληνικῆς λέξεως *γραικύλος* πρὸς στιγματισμὸν τοῦ ἀρνησιπάτριδος Ἕλληνοσ. Ἡ διαφορτικὴ ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω ἐπιστολογράφο ἐρμηνεία τοῦ ὅρου, μὲ στιγματιζομένους δῆθεν μὲ αὐτὸν (*graeculus*) τοὺς ἐκφυλισμένους Ἕλληνες, εἶναι παντελῶς ἀστήρικτη.-

Νέα Πεντέλη, 19^η Ὀκτωβρίου 2010.

Χρῆστος Α. Σαρτζετάκης
www.sartzetakis.gr